

Літаратура

1. Колас, Я. Другое чытанне для дзяцей беларусаў / Я. Колас. – Пб.: Выд. суполкі «Загляне сонца і ў нашэ ваконцэ»; «Наша хата», 1910. – 112 с.
2. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 4. Апавяданні 1906–1917 гг. / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1973. – 352 с. з іл.
3. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 5. Апавяданні 1918–1956 гг. / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1973. – 640 с. з іл.
4. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 6. Паэмы «Новая зямля», «Сымон-музыка» / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1974. – 624 с. з іл.
5. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 9. Трылогія «На ростанях» / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1975. – 800 с. з іл.
6. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 11. Публіцыстыка і крытычныя артыкулы 1917–1946 гг. / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1976. – 424 с. 8 с. укл.
7. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 12. Публіцыстыка і крытычныя артыкулы 1947–1956 гг. і «Методыка роднай мовы» / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1976. – 528 с. 8 с. укл.
8. Колас, Я. Збор твораў. У 14 т. Т. 13. Письмы 1908–1956 гг. Дзённікі. Летапіс жыцця і творчасці. Алфавітны даведнік твораў да 1–12 тамоў. Паказальнік імён да 11–14 тамоў. Даведнік па адрасатах да 13–14 тамоў / Я. Колас. – Мінск: Маст. літ., 1978. – 528 с. 8 с. укл.
9. Лукашенко, А.Г. Выступленне Президента Рэспублікі Беларусь А.Г. Лукашенко на церемоніі возложения венков к монументу Победы / А.Г. Лукашенко // Інфармацыйны бюлетень Адміністрацыі Президента Рэспублікі Беларусь. – 2010. – № 8(171). – С. 2–4.
10. Снапкоўская, С.В. Ля вытокаў нацыянальнай педагогікі. 3 гісторыі школы і педагогічнай думкі Беларусі канца XIX – пачатку XX ст. / С.В. Снапкоўская. – Мінск: V, 1995. – 219 с.
11. Ушинский, К.Д. Родное слово: Книга для детей и родителей / К.Д. Ушинский; сост. Н.Г. Ермолина. – Новосибирск: Магнетизм: Дет. лит., 1999. – 448 с.
12. Ушинский, К.Д. Детский мир: Для детей, родителей и педагогов. В 2 ч. – М.: Лествица, 2000. – 193 с.
13. Шэўчык, Н.І. Заўсёды ў памяці / Н.І. Шэўчык // Польшча. – 1972. – № 11. – С. 209.
14. Ciotka. Pierszaje czytanne dla dzieciak bielarusou / Ciotka. – Pieciarburh: Drukarnia Piantkouskaha, 1906. – 32 с.

Summary

The conclusion that Yakub Kolas works reflect a deep culturalogical discourse included such ar aspect of culturalogic as the socialization is grounded in this article.

Fundamental tenets of the education and upbringing theory, incarnated in Y.Kolas works that had entered in a modern model of the socialization are marked in the article.

Y. Kolas viewson the role of art and literature on education al and upbringing process are analyzed in the article.

Паступіў у рэдакцыю 16.03.2011 г.

УДК 008:004

В.М. Жарыкава,

аспірант кафедры культуралогіі БДУКІМ

ІНФАРМАЦЫЙНА-ВЕДАВАЯ КУЛЬТУРА – ІМПЕРАТЫЎ СУЧАСНАЙ ЭПОХІ

Адной з найважнейшых асаблівасцей сучаснага грамадства з'яўляецца ўступленне чалавецтва ў якасна новую фазу свайго развіцця, якая атрымала пэўную назву – грамадства ведаў. У выніку аналітычнага агляду літаратуры ўяўляецца магчымым канстатаваць досыць працяглую эвалюцыю канцэпцыі грамадства ведаў, якую неабходна разглядаць у адным шэрагу з такімі характарыстыкамі сучаснай сацыядынамікі, як «постіндустрыяльнае грамадства» (Д. Бэл), «інфармацыйнае грамадства» (Й. Масуда і інш.), «постэканамічнае грамадства» (В. Іназемцаў), «сеткавае» (М. Кастэльс) і інш. Інфармацыя і веды становяцца галоўным рэсурсам развіцця грамадства ведаў, паколькі пераводзяць яго ў новую плоскасць развіцця – інавацыйную. Сучасная эпоха не магла не стаць інавацыйнай. Гэта з'явілася вынікам выбуховага развіцця навукі з наступным ростам практычнага прымянення навуковых дасягненняў, камп'ютарызацыяй усіх відаў чалавечай дзейнасці. Інфармацыйныя працэсы настолькі актыўныя, што падпарадкоўваюць сабе традыцыйныя элементы культуры, перш за ўсё, кардынальна змяняючы традыцыйную

сістэму камунікацыі. У адзіным інфармацыйным рэчышчы адбываецца змешванне розных відаў інфармацыі, тыпаў ведаў, спосабаў камунікацыйнага ўзаемадзеяння, у выніку чаго з'яўляюцца новыя. Сучасныя дыскусіі аб ведах і сацыяльных трансфармацыях з асаблівай актуальнасцю выносяць на парадак дня пытанне аб сацыякультурным статусе канцэпцыі грамадства ведаў, тым больш, што яно амаль не распрацавана ў айчынай навуцы. Розныя аспекты дадзенага пытання разглядаліся ў працах такіх навукоўцаў, як А.А. Лазарэвіч, С. Сцёпін, С.В. Лапіна, П. Друкер, М. Кастэльс, Ф. Уэбстэр і інш.

Мэта нашага даследавання – сфармуляваць канцэпцыю інфармацыйна-ведавай культуры, вызначыць яе месца і ролю ў сацыякультурным развіцці сучаснага грамадства, вылучыць асноўныя рысы.

Сфера навукі цесна звязана з адукацыяй, таму мэтазгодным уяўляецца весці гаворку аб навукова-адукацыйнай прасторы. Ужо некалькі дзесяцігоддзяў у свеце існуе і плённа развіваецца канцэпцыя адукацыі, арыентаваная на кампетэнтнасць, якую разумеюць як інтэлек-

туальны і асобна-абумоўлены вопыт сацыяльна-прафесійнай жыццядзейнасці чалавека, заснаваны на ведах. У 1996 г. ЮНЕСКА сфармулявала кола кампетэнтнасці як жаданы вынік адукацыі. У дакладзе міжнароднай камісіі па адукацыі для XXI ст. «Адукацыя: схаваны скарб» сфармуляваны чатыры найважнейшыя пастулаты, на якіх грунтуецца адукацыя: навучыцца спазнаваць, навучыцца рабіць, навучыцца жыць разам, навучыцца жыць, – і гэтым фактычна выдзелены базавыя віды кампетэнтнасці [1, с. 37]. Сучасны спецыяліст павінен валодаць дастатковай колькасцю разнастайных прафесійных навыкаў і ўменняў, быць мабільным, здольным да пастаяннага прафесійнага самаўдасканалення, абнаўлення сваіх асабістых рэсурсаў, набываючы ўсё новыя веды і вопыт для таго, каб максімальна хутка рэагаваць на розныя трансфармацыі і інавацыі сучаснага свету, разумець іншых людзей, іншыя культуры, быць здольным да дыялогу. Прынцып талерантнасці неабходна зрабіць дамінуючым у навукова-адукацыйнай прасторы, і, перш за ўсё, у адносінах паміж рознымі суб'ектамі навукова-адукацыйнага працэсу. Гэтыя адносіны выбудоўваюцца ў плоскасці «старэйшы і малодшы калега», калі ва ўмовах грамадства ведаў усе пакаленні вучацца адзін у аднаго.

Амерыканская даследчыца М. Мід, звязваючы характар міжпакаленных адносін з тэмпам грамадскага развіцця і пануючым тыпам сямейнай арганізацыі, вылучае тры тыпы культуры:

- *постфігуратыўная культура*, калі дзеці вучацца, перш за ўсё, у сваіх папярэднікаў, пераважала ў патрыярхальным, традыцыйным грамадстве, шмат у чым арыентаваным на вопыт папярэдніх пакаленняў. Такая культура ў асноўным характарызуе архаічныя грамадствы і невялікія рэлігійныя ці ідэалагічныя анклавы;
- *канфігуратыўная культура*, свайго кшталту гістарычна прамежкавая культура, калі дзеці і дарослыя ў працэсе пазнання, навучання арыентуюцца пераважна на аднагодкаў (сучаснікаў), характэрна для часу паскоранага развіцця грамадства, што робіць вопыт папярэдніх пакаленняў недастатковым;
- *прэфігуратыўная культура*, дзе старэйшыя не толькі навучаюць дзяцей, але і самі вучацца ў іх. У наш час тэмп развіцця стаў настолькі хуткім, што мінулы вопыт становіцца не толькі недастатковым, але часта нават перашкаджае смелым і нестандартным падыходам да новых акалічнасцей. Прэфігуратыўная культура арыентуецца, галоўным чынам, на будучыню. Не толькі моладзь вучыцца ў старэйшых, але і старэйшыя больш прыслухоўваюцца да меркаванняў моладзі, якая ўсё часцей пачынае адхіляць іх вопыт як непрыдатны да сучасных

умоў. У аснове канцэпцыі М. Мід закладзена думка аб залежнасці міжпакаленных адносін ад тэмпаў навукова-тэхнічнага і сацыяльнага развіцця. Трансляцыя культуры ўключае ў сябе не толькі інфармацыйны паток ад дарослых да дзяцей, але і маладзёжную інтэрпрэтацыю сучаснай сітуацыі, якая ўплывае на старэйшае пакаленне [4, с. 45].

У сучасным грамадстве ведаў, у якім яны сталі асноватворнай каштоўнасцю адзінкай актуальнай культуры, пераасэнсоўваюцца ўсе аспекты разнастайнай чалавечай дзейнасці. У адзіным інфармацыйным патоку адбываецца змешванне розных відаў інфармацыі, тыпаў ведаў, спосабаў камунікацыйнага ўзаемадзеяння. Такім чынам, у працяг тыпалогіі М. Мід і з улікам рэалій сучаснага грамадства правамерным з'яўляецца вылучэнне новага тыпу сацыякультурнага ўзаемадзеяння, прапанаванага беларускім навукоўцам, прафесарам С.В. Лапінай, – *экстрафігуратыўнай культуры*. Тут усе адначасова вучацца адзін у аднаго ва ўмовах пошуку адказаў на пастаянна ўзнікаючыя новыя выклікі часу [3, с. 36].

Экстрафігуратыўная культура і адпаведны ёй тып ўзаемадзеяння адлюстроўваюць сучасную інфармацыйную эпоху, у якой асновай развіцця з'яўляюцца тэхналогіі вытворчасці ведаў. У прыватнасці, экранныя і сеткавыя тэхналогіі, да якіх моладзь асабліва ўспрымальна, задаюць такія высокія тэмпы абнаўлення ведаў, што ў многіх сферах чалавечай дзейнасці маладое пакаленне аказваецца больш дасведчаным, чым старэйшае. Сёння ўзроставая іерархія саступае месца дзеяздольнай кампетэнцыі, і лад жыцця старэйшага пакалення ўжо не дамінуе над малодшым. Тут жа ўдакладнім, што прымяняючы канцэпцыю М. Мід да аналізу інавацыйнага грамадства, яго дыферэнцыяцыю можна праводзіць не толькі па ўзроставых кагортах (пакаленнях), але і па сацыяльных групах (прафесійных, эканамічных і інш), маючы на ўвазе ступень іх удзелу ў інавацыйным працэсе.

У сучасных умовах ступень эфектыўнай уключанасці чалавека ў інфармацыйнае грамадства вызначаецца яго інтэлектуальнасцю – шырокімі ведамі і глыбокім разуменнем працэсаў, якія гэтыя веды адлюстроўваюць. Школы і ўніверсітэты акумулююць і размяркоўваюць інфармацыю – новыя веды, ствараючы тым самым калібрнае асяроддзе, дзе цыркулююць падобныя веды, і людзей – яго носьбітаў. Узнікаюць новы тып культуры, які адпавядае інфармацыйнаму грамадству, які мы прапануем вызначыць як інфармацыйна-ведавая культура. Гэты від культуры знаходзіцца ў стадыі свайго зараджэння, прадстаўляючы сабой своеасаблівы ланцужок, што звязвае інфармацыйную культуру і культуру грамадства ведаў. Уяўляецца

магчымым вылучыць такія яго характарыстыкі, як:

- глыбокія спецыяльныя веды па сваёй прафесіі (на ўзроўні эксперта). Па меры развіцця інфармацыйнага грамадства будзе ўзмацняцца тэндэнцыя скіраванасці адукацыі ў бок далейшай спецыялізацыі. Аднак, каб пазбегнуць падрыхтоўкі інфармацыйна-аднамерных людзей, неабходна спецыяльную праблему вырашаць не толькі глыбока, але і шырока, фарміраваць уменне мысліць стратэгічна. Пры гэтым варта ўлічваць, каб шырыня яе вывучэння дакладна вызначалася сацыяльнай значнасцю;
- шырокая дасведчанасць у галіне гуманітарных і прыродазнаўчанавуковых ведаў, што дазваляе сфарміраваць інтэгратыўны погляд на свет і знайсці сваё месца ў ім, умець рабіць выбар на карысць камфортнага існавання і асобнага росту. Такі чалавек павінен мець рознабаковыя веды інфармацыйных тэхналогій і моў, валодаць спосабамі іх памнажэння, умець ацаніць значэнне розных відаў практычнай дзейнасці, каб сярод мноства альтэрнатыў знайсці найбольш аптымальнае рашэнне;
- усё большае ўкараненне прынцыпаў дыялагізму ў навукова-адукацыйнае асяроддзе. Сутнасць такога падыходу ў тым, што асновай з'яўляецца выкарыстанне сакратычнага дыялогу, але ажыццяўляемага ў супольнасці даследчыкаў, кожны з якіх мае магчымасць свабодна выказваць сваё меркаванне ў дачыненні да пытанняў, якія абмяркоўваюцца. Свабодная дыскусія, тым не менш, накіроўваецца і рэгулюецца настаўнікам, які таксама гатовы прызнаваць свае памылкі, роўна як і любы іншы ўдзельнік камунікацыі. Асаблівасць такога дыялогу ў тым, што ўпор робіцца не на засваенні ўсё большага аб'ёму інфармацыі, а на выяўленні сутнасных сувязей вывучаемых з'яў. Гэта становіцца ўмовай пошуку ўдзельнікамі дыскусіі новых сэнсаў, умовай самакрытыкі і ператварэння яе ў самарэфлексію. У такіх умовах адбываецца станаўленне індывіда як асобы, якая не проста паўтарае, але і развівае вопыт настаўніка ці іншы культурны вопыт;
- устаноўка на інавацыі. У адносінах да навукова-адукацыйнай прасторы інавацыі вызначаюцца як вынік дзейнасці індывіда або калектыву, рэалізаваны ў выглядзе новага прадукту, пад якім разумеецца або ўведзены ў статус рэчы тавар, або тэхналогія (навукова-тэхнічная, сацыяльна-гуманітарная), або паслуга;
- гібрыдызаваны характар сучасных культур: змешванне аўтахтонных традыцый з сучаснымі формамі сацыяльнага і культурнага жыцця, гэта значыць, своеасаблівае «мута-

цыя», характэрная, перш за ўсё, для перыяду транзітывных (пераходных) грамадстваў. Гэта свайго кшталту кропка біфуркацыі, якая адкрывае розныя магчымасці далейшага развіцця і розныя эвалюцыйныя перспектывы, калі з хаосу вырастае парадак;

- актыўнае развіццё сеткавых камунікацый. Сёння ў значнай ступені сфарміраваўся сеткавы характар сусветнай сацыякультурнай прасторы. Інтэрнэт-камунікацыя апасродкуецца і абумоўліваецца сеткай электронных камунікацый. «Ні людзі, ні асобныя віды дзейнасці не знікаюць; знікае іх структурнае значэнне, якое пераходзіць у незнаёмую раней логіку метасеткі...» [2, с. 22]. З развіццём інтэрнэт-тэхналогій камунікацыя становіцца ўсё больш апасродкаванай. Усё менш месца застаецца для непасрэднай міжасобовай камунікацыі.

Тут неабходна звярнуцца да такога паняцця як «сеткавае». Яно было распрацавана канадскім даследчыкам сацыёлагам Б. Вэлманам у канцэпцыі «горада-сеткі» яшчэ ў 1973 г., а ў 90-х гг. атрымала далейшае развіццё ў працах нідэрландскага сацыёлага Яна ван Дэйка і амерыканскага вучонага М. Кастэльса. Яны ўлавілі змены ў інстытуалізацыі сучасных грамадстваў – разбурэнне іерархічных асноў і фарміраванне новай, сеткавай структуры.

М. Кастэльс дае вызначэнне і разуменне сеткі як мноства ўзаемазвязаных вузлоў, гэта значыць кропак, у якіх адбываецца ўзаемнае перасячэнне петляў. Сетка мае перавагу над іерархічна арганізаванымі марфалагічнымі сувязямі, паколькі гэта найбольш рухомая форма арганізацыі, якая валодае высокай ступенню адаптыўнасці.

Інфармацыйна-ведавая культура ўяўляе сабой своеасаблівую разнавіднасць сеткі, якая становіцца ўсё больш аб'ёмнай, застаючыся пры гэтым інтэрактыўнай. Галіна культуры як аб'ект каштоўнасна-нарматыўнай сферы і рознага кшталту дзейнасці таксама ўяўляе сабой разнавіднасць рухомай сеткі. Прычым гаворка ідзе не аб пэўнай уніфікаванай прасторы глабальнай культуры, а аб значнай ступені дыверсіфікацыі кожнага адзінкавага лакальнага ўтварэння, якое мае свае спецыфічныя сегменты і аўдыторыі, што можна назваць «рознавектарнасцю».

У гэтых умовах узмацняюцца сумесныя дзеянні тыпалагічна блізкіх культур, што, у сваю чаргу, дастаткова наглядна выяўляецца ў навукова-адукацыйнай прасторы Беларусі і Расіі, Беларусі, Расіі і Казахстана, Беларусі і Казахстана і інш. Выкарыстоўваецца традыцыйная практыка акадэмічнай камунікацыі – стажыроўкі, навуковыя абмены, тэматычныя канферэнцыі. Так, напрыклад, з 2008 г. было ініцыявана правядзенне Казахстанска-Беларускага форуму пісьменнікаў і культуралагаў «Культур-

ная спадчына ў дыялогу традыцый». У 2009 г. адбыўся II Міжнародны навукова-практычны форум «Казахстан–Беларусь: вопыт гуманітарнага супрацоўніцтва і захавання міжнацыянальнай стабільнасці» і ў 2010 г. – III форум культуралагічнага Казахстана і Беларусі «Міжнацыянальная згода: давер, традыцыі, транспарэнтнасць і талерантнасць». Форумы праходзяць на базе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, які з'яўляецца вядучым навукова-адукацыйным цэнтрам падрыхтоўкі культуралагічных кадраў. Цэнтральнымі пытаннямі навукова-практычных канферэнцый з'яўляюцца вывучэнне праблем захавання міжнацыянальнай стабільнасці і гуманітарнага супрацоўніцтва, міждзяржаўных адносін. Удзел у форумах прымаюць навукоўцы розных спецыяльнасцей – культуралагі, філосафы, сацыялагі, гісторыкі, педагогі – тэарэтыкі і практыкі. Гуманітарнае супрацоўніцтва ўзмацняецца і ў сувязі з актывізацыяй інтэграцыйных працэсаў на постсавецкай прасторы. Па выніках навукова-практычных канферэнцый выдаюцца матэрыялы на папяровых носбітах.

Усё большую актуальнасць набываюць інтэрнэт-канферэнцыі. Яны з'яўляюцца электроннай праекцыяй звычайных канферэнцый. Адрозненнем з'яўляецца вялікі ахоп аўдыторыі, месца правядзення і тэхнічная складовая. Яны могуць праводзіцца ў розных формах, напрыклад, скайп-канферэнцыі, Wiki-канферэнцыі/семінары, Friendfeed-канферэнцыі/семінары, інтэграваныя, калі выкарыстоўваюцца розныя асяроддзі і сэрвісы (напрыклад, wiki і блогі, wiki і скайп). Пры гэтым абавязкова павінны быць эксперты з ліку вучоных і спецыялістаў-практыкаў, якім можна задаць пытанні і атрымаць адказ з першых вуснаў. Праводзіць інтэрнэт-канферэнцыі можна ў некалькі этапаў:

- карыстальнікі інтэрнэта дасылаюць пытанні па тэме канферэнцыі на электронны адрас з персанальных электронных адрасоў або запаўняюць адпаведную форму на партале;
- пытанні перадаюцца ўдзельнікам канферэнцыі для падрыхтоўкі. У вызначаны дзень яны сустракаюцца ў зале для канферэнцыі і абмяркоўваюць праблематыку, дыскусуюць;
- матэрыялы канферэнцыі публікуюцца на адпаведным партале.

Магчымы і іншыя спосабы правядзення інтэрнэт-канферэнцый, гэта значыць толькі ў віртуальнай прасторы, калі абмеркаванне кожнага даклада ажыццяўляецца ў скайп-чатах, блогах, агульных дакументах Google або ў рэжыме on-line.

Навуковыя камунікацыі ў такіх умовах становяцца больш плённымі, спрыяюць набыванню новых ведаў, уменню весці дыялог, слухаць, разумець і паважаць пазіцыю іншага. Працуючы

ў полі аднолькавай праблематыкі, але з улікам канкрэтна-гістарычных рэалій сваёй краіны, фарміруецца навуковая культуралагічная школа, уклад у развіццё якой павінны ўносіць прадстаўнікі ўсіх навуковых пакаленняў: ад студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў да вядомых вучоных.

Адзначым, што актуальным уяўляецца вылучэнне такога тыпу сацыякультурнага ўзаемадзеяння, які найбольш дакладна адпавядае рэаліям сучаснага грамадства – інфармацыйна-ведавай культуры. Гэты тып культуры мае характэрныя рысы, якія экстрапалююцца на сучасны лад жыцця як на лакальным, так і на глабальным узроўнях. На дадзеным этапе ў навукова-адукацыйнай прасторы Беларусі пачынаюць вымалёўвацца контуры новай, інфармацыйна-ведавай культуры, якая ўяўляе інтэгральнае паняцце і з'яву, што ўвабрала ў сябе ўсе свае папярэднія формы, узбагацілася новым зместам, паднялася на якасна іншы ўзровень – інавацыйны.

Такім чынам, ва ўмовах развіцця інфармацыйна-ведавай культуры хацелася б выказаць пажаданне аб правядзенні навуковых інтэрнэт-канферэнцый у нашай краіне з прыцягненнем спецыялістаў, якія працуюць у міждысцыплінарным полі даследаванняў, у тым ліку маладых навукоўцаў, якія актыўна выкарыстоўваюць сучасныя тэхналогіі.

Літаратура

1. Делор, Ж. Образование: сокровище сокрытое. Доклад Международной комиссии по образованию для XXI века, представленной ЮНЕСКО / Ж. Делор. – Париж: ЮНЕСКО, 1996. – 53 с.
2. Кастельс, М. Новая постиндустриальная волна на Западе / М. Кастельс; под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 640 с.
3. Лапина, С.В. Ответ гуманистики на новые вызовы «общества знания» / С.В. Лапина // Университетское образование: опыт тысячелетия, проблемы, перспективы развития: тез. докл. II Междунар. конгр., 14–16 мая 2008 г. В 2 т. – Т.1 / МГЛУ; отв. ред. Р.С. Пионова. – Минск, 2008. – С. 68–69.
4. Мид, М. Культура и мир детства / М. Мид. – М.: Наука, 1988. – 429 с.

Summary

The article is about innovative development of a modern society. All aspects of diverse human activity are reinterpreted. In a uniform information stream there is a mixture of various types of information, types of knowledge, ways of communication interaction. As a result we can see new types and forms of culture. Thus, there is a new type of sociocultural interaction corresponding to a modern society, which we define as informational-knowledge culture. This kind of culture is on the stage of its genesis, representing an original binding thread between informational culture and culture of the knowledge society. The basic characteristics of the given type of culture are formulated, recommendations about more effective communication of representatives in various scientific fields are made.

Паступіў у рэдакцыю 10.03.2011 г.